

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Тернопільський національний економічний університет
Юридичний факультет

Кафедра конституційного,
адміністративного та фінансового
права

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни: «Господарське право»

на тему:

„Види господарської діяльності в Україні”

Студента 3 курсу ПР - 31 групи

Галузь знань 0304 «Право»

Напрямок підготовки 6.030401

«Правознавство»

Іващишина Т.Р.

Керівник: к.ю.н., доц. Ментух Н.Ф.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

ТЕРНОПІЛЬ – 2018

ЗМІСТ

Вступ.....	3
РОЗДІЛ 1. ОСНОВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	5
1.1. Поняття та види господарської діяльності.....	5
1.2. Ознаки та різновиди господарської діяльності.....	9
РОЗДІЛ 2. ГОСПОДАРСЬКА КОМЕРЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ.....	12
2.1. Підприємництво як вид господарської діяльності.....	12
2.2. Принципи та суб'єкти комерційної діяльності.....	15
РОЗДІЛ 3. ГОСПОДАРСЬКА НЕКОМЕРЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ.....	19
3.1. Поняття та організаційні форми здійснення некомерційної діяльності...	19
3.2. Правове регулювання некомерційної господарської діяльності.....	22
РОЗДІЛ 4. ЗАСОБИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	24
Висновки.....	30
Список використаних джерел.....	32

ВСТУП

Будь-яке суспільство для забезпечення нормального створення рівня своєї життєдіяльності займається безліччю видів конкретної праці. З цією метою працездатні люди створюють певні підприємства, тобто організаційні формування, які спільно виконують ту чи іншу місію і діють на основі певних правил і процедур. Проте мета і характер діяльності таких численних організацій різні.

З часом цей процес як й інші суспільні процеси вимагає регулювання, зокрема правового. Сьогодні дані процеси мають назву «господарська діяльність» та знаходять своє відображення у нормативній базі України. Дана тема є досить проблематичною, адже не кожне виготовлення товарів, надання послуг чи виконання робіт можна віднести до господарської діяльності та й існує розподіл господарської діяльності на види залежно від поставленої мети діяльності щодо результату. Підприємництву притаманна будь-яка діяльність особи, направлена на отримання доходу у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах у випадку, коли безпосередня участь цієї особи в організації такої діяльності є регулярною, постійною та суттєвою. Отже, завданням господарської діяльності є пошук нових можливостей, форм виробництва товарів, виконання робіт та надання послуг на основі інновацій та уміння залучення ресурсів з різних джерел, а також самостійне створення інновацій та пошук нових джерел ресурсів. Тому розгляд питань, присвячених господарській діяльності є дуже актуальним у наш час.

Дана проблема привертає все більшу увагу українських учених. Питання сутності суб'єктів господарської діяльності та їх видів знайшли своє відображення в дослідженнях таких вітчизняних учених: З. Варналія, Л. Воротіної, Л. Дмитриченко, М.І. Крупки, О. Людкевича, С.К. Реверчука, та зарубіжних учених: Р. Кантільйон, А. Сміт, Д. Рікардо, Ж.Б. Сей, А. Маршал, Й. Шумпетер, Ф. Гаск та ін.

Основна **мета** дослідження полягає у з'ясуванні сутності поняття господарської діяльності та дослідженні видів цієї діяльності.

На підставі зазначеної мети були сформульовані наступні **завдання**:

1. Розглянути основні законодавчі та теоретичні визначення поняття господарської діяльності;
2. Виявити та дати загальну характеристику ознакам господарської діяльності;
3. Визначити основні види господарської діяльності в Україні;
4. Дослідити особливості господарської діяльності в державному секторі економіки.

Об'єктом дослідження є господарська діяльність як різновид суспільних відносин в Україні.

Предметом дослідження виступають теоретичні дослідження та нормативні акти, що регулюють питання господарської діяльності в Україні.

При виконанні курсової роботи використовувалися методи аналізу, характеристики та порівняння.

Курсова робота складається зі вступу, трьох розділів з підрозділами, одного розділу без підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ОСНОВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Поняття та види господарської діяльності

Правове регулювання господарської діяльності — це дія права на відносини, що виникають у процесі господарської діяльності, за допомогою певних юридичних засобів, через систему яких ці відносини розвиваються в межах, визначених відповідними нормами права.

Сукупність правових засобів, за допомогою яких поведінка суб'єктів господарювання приводиться у відповідність до вимог і дозволів, що містяться в нормах права, називається механізмом правового регулювання господарської діяльності [7, с. 41-43].

Процес правового регулювання господарської діяльності складається з трьох стадій:

1. Правова регламентація господарської діяльності. На цій стадії передбачається розробка правових норм як загальнообов'язкових правил поведінки при здійсненні господарської діяльності.

2. Виникнення суб'єктивних прав і юридичних обов'язків — перехід від загальних приписів правових норм до конкретної моделі поведінки конкретних господарюючих суб'єктів.

3. Реалізація (фактичне застосування) суб'єктивних прав і юридичних обов'язків

Законодавство, що регулює господарську діяльність — це система економічних і правових норм (фінансового, комерційного, трудового, банківського, земельного, адміністративного права і т.д.), що регулюють різні галузі народного господарства.

Крім того, нормативно-правовому регулюванню господарської діяльності присвячена ст. 7 Господарського кодексу, де зазначено, що відносини у сфері господарювання регулюються Конституцією України,

Господарським кодексом, законами України, нормативно-правовими актами Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також іншими нормативними актами.

Найважливіші основні нормативно-правові акти, що регулюють господарську діяльність:

1) Конституція України

У ст. 8 Конституції України зазначено, що Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти ухвалюються на підставі Конституції України і повинні відповідати їй. Норми Конституції України є нормами прямої дії.

Для правового регулювання господарської діяльності першорядне значення мають в основному такі положення Конституції України:

1. Відповідно до ст. 13 Конституції України держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки. Усі суб'єкти права власності рівні перед законом.

2. Згідно зі ст. 41 Конституції України кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності.

3. Ст. 42 Конституції України проголошує, що кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом.

Держава забезпечує захист конкуренції в підприємницькій діяльності. Не допускаються зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція. Види і межі монополії визначаються законом. Держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпекою продукції та всіх видів послуг і робіт, сприяє діяльності громадських організацій споживачів [8, с. 12-13].

2) Господарський кодекс України

Після Конституції України головним джерелом регулювання господарської діяльності є Господарський кодекс України від 16.01.2003

(набрав чинності з 01.01.2004), що встановлює правові засади господарської діяльності (господарювання).

Господарський кодекс має на меті забезпечити зростання ділової активності суб'єктів господарювання, розвиток підприємництва і на цій основі підвищення ефективності суспільного виробництва, його соціальну спрямованість відповідно до вимог Конституції України, утвердити суспільний господарський порядок в економічній системі України, сприяти гармонізації її з іншими економічними системами.

Господарський кодекс визначає засади господарювання в Україні, установлює загальні принципи господарювання і регулює господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання.

3) Цивільний кодекс України

Цивільним кодексом України від 16.01.2003 (набрав чинності з 01.01.2004) регулюються особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), що ґрунтуються на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників.

Разом з тим Господарський кодекс містить положення, що передбачають застосування до регулювання господарських відносин (наприклад, у ст. 175 Господарського кодексу зазначено, що майнові зобов'язання, які виникають між учасниками господарських відносин, регулюються Цивільним кодексом України з урахуванням особливостей, передбачених Господарським кодексом).

Варто наголосити, що розмежування предметів регулювання Господарського кодексу і Цивільного кодексу є складною проблемою, що виникла після набуття чинності цих нових кодексів. Виходячи зі змісту Господарського і Цивільного кодексу можна висновувати, що застосування положень Цивільного кодексу до регулювання господарської діяльності не

виключається, однак за наявності колізії переважному застосування підлягають норми, сформульовані в Господарському кодексі [8, с. 15-17].

4) Закони України

Законів України, що регулюють господарську діяльність, доволі багато, і вичерпний їх перелік навести важко та й навряд чи доцільно.

5) Нормативно-правові акти Президента України

Укази Президента України належать до підзаконних нормативно-правових актів, що також є важливим джерелом регулювання господарської діяльності [13, с. 43].

Класичні ознаки господарської діяльності, наголошуючи на її суспільно корисному характері, наводить авторитетний український учений В. С.

Щербина кажучи що це суспільно корисна господарська діяльність що полягає у:

1. Виробництві продукції, виконанні робіт, наданні послуг не для власних потреб виробника, а для задоволення потреб інших осіб;
2. Виконується на професійних засадах;
3. Результати такої діяльності мають реалізовуватися за плату, тобто функціонувати як товар;
4. Поєднує як приватні інтереси виробника, так і публічні інтереси (держави, суспільства, значних верств населення тощо) [15, с. 23].

Специфіка господарської діяльності визначається:

1. сферою її здійснення, якою є сфера суспільного виробництва;
2. її змістом, яким є виробництво суспільних благ, що мають мінову та споживчу вартість, та реалізація цих благ у товарній формі на грошовий чи інший еквівалент;
3. суб'єктами, які її здійснюють, є суб'єкти господарювання;
4. інтересами, які виникають та мають бути реалізовані під час її здійснення (як приватні інтереси в одержанні прибутку та досягненні інших соціально-економічних результатів, так і публічні інтереси).

Види господарської діяльності:

За метою здійснення господарська діяльність поділяється на такі види:

1. Комерційна (підприємницька) – якщо її суб'єкт (підприємець) діє з метою отримання прибутку;

2. Некомерційна – проводиться для досягнення певних економічних і соціальних результатів, проте мета отримання прибутку при цьому відсутня.

За предметом господарської діяльності:

1. виробнича;

2. торговельна;

3. банківська;

4. страхова;

5. інноваційна;

6. концесійна;

7. загальне інвестування й ін.

Залежно від ринку (внутрішній або зовнішній), національної належності суб'єктів господарювання:

1. господарська діяльність за участю вітчизняних товаровиробників (резидентів);

2. зовнішньоекономічна діяльність (за участю резидентів і нерезидентів), у тому числі іноземне інвестування (за участю іноземного інвестора).

1.2. Ознаки та різновиди господарської діяльності

Господарська діяльність - це така суспільно корисна діяльність суб'єктів господарювання щодо виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг з метою їх реалізації за плату (як товару), що ґрунтується на поєднанні приватних і публічних інтересів і здійснюється професійно [12, с. 21-22].

Ознаки господарської діяльності:

1. сфера здійснення - суспільне виробництво (господарська сфера);
2. зміст - виробництво та реалізація продукції, виконання робіт, надання послуг відбувається не для власних потреб виробника, а для задоволення потреб інших осіб - споживачів в широкому розумінні (громадян як кінцевих споживачів, суб'єктів господарювання та різноманітних організацій, що використовують зазначені блага для задоволення своїх господарських чи інших потреб);
3. передача зазначених благ іншим особам на платній основі, тобто їх функціонування у формі товару;
4. професійні засади господарської діяльності;
5. спеціальний суб'єкт, який повинен зазвичай мати статус суб'єкта господарювання;
6. поєднання приватних інтересів виробника (в одержанні прибутку чи інших вигод від господарської діяльності) та публічних інтересів (суспільства в особі широкого кола споживачів - в отриманні певних благ; держави - в отриманні прибутків та інших обов'язкових платежів від суб'єктів господарювання тощо) [16, с. 51-52].

Різновиди господарської діяльності:

1. Господарсько-торговельна діяльність — діяльність, що здійснюють суб'єкти господарювання у сфері товарного обігу, спрямована на реалізацію продукції виробничо-технічного призначення і виробів народного споживання, а також допоміжна діяльність, яка забезпечує їх реалізацію через надання відповідних послуг.
2. Агентська діяльність — комерційне посередництво, що полягає в наданні комерційним агентом послуг суб'єктам господарювання під час здійснення ними господарської діяльності способом посередництва від імені, в інтересах, під контролем і за рахунок суб'єкта, якого він представляє.
3. Перевезення вантажів — господарська діяльність, пов'язана з переміщенням продукції виробничо-технічного призначення та виробів

народного споживання залізницями, автомобільними дорогами, водними та повітряними шляхами, а також транспортування продукції трубопроводами.

4. Капітальне будівництво — будівництво об'єктів виробничого та іншого призначення, підготовка будівельних ділянок, роботи з обладнання будівель, роботи з завершення будівництва, прикладні та експериментальні дослідження і розробки тощо, які виконуються суб'єктами господарювання для інших суб'єктів або на їх замовлення та здійснюються на умовах підяду.

5. Інноваційна діяльність — діяльність учасників господарських відносин, що здійснюється на основі реалізації інвестицій з метою виконання довгострокових науково-технічних програм з тривалими строками окупності витрат і впровадження нових науково-технічних досягнень у виробництво та інші сфери суспільного життя.

6. Фінансове посередництво — діяльність, пов'язана з отриманням та перерозподілом фінансових коштів, крім випадків, передбачених законодавством. Фінансове посередництво здійснюють установи банків та інші фінансово-кредитні організації.

7. Комерційна концесія — за договором комерційної концесії одна сторона (правоволоділець) зобов'язується надати другій стороні (користувачеві) на строк або без визначення строку право використання в підприємницькій діяльності користувача комплексу прав, належних правоволодільцеві, а користувач зобов'язується додержувати умов використання наданих йому прав та сплатити правоволодільцеві обумовлену договором винагороду.

8. Зовнішньоекономічна діяльність — господарська діяльність, під час здійснення якої майно та робоча сила перетинають митний кордон України [14, с. 68].

Крім того, розділ 8 Господарського кодексу установлює спеціальні режими господарювання.

РОЗДІЛ 2. ГОСПОДАРСЬКА КОМЕРЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

2.1. Комерція як вид господарської діяльності

Комерційна праця — це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська праця, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою отримання прибутку.

Комерційна господарська праця розкривається через поняття «комерція» та визначається ст. 42 Господарського кодексу України [13, с. 11-13].

Виходячи зі змісту ст. 42 ГК можна навести такі ознаки комерційної діяльності:

1. Самостійність — це стан, який дає можливість підприємцю без обмежень приймати рішення і здійснювати самотужки будь-яку праця, що не суперечить чинному законодавству;

2. Ініціативність передбачає виявлення особою в процесі діяльності винахідливості, кмітливості, індивідуальних здібностей;

систематичність означає постійний, регулярний (а не разовий) характер діяльності з виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг і под.;

3. Ризиковий характер підприємницької діяльності включає два складники, один з яких передбачає можливість одержання позитивних результатів (прибутку), а інший — можливість настання несприятливих наслідків (збитків) від такої діяльності, які не завжди можна спрогнозувати і запобігти їм;

4. Одержання прибутку (доходу) — мета діяльності з виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг чи ведення торгівлі, бо результати діяльності реалізуються на ринку товарів і послуг на оплатних засадах, а в ціну товару (послуги) включається і можливий прибуток (дохід);

праця здійснюється особами, зареєстрованими як суб'єкти підприємницької діяльності [12, с. 63-64].

Відповідно до ст. 44 ГК підгрунтям комерційної діяльності є такі принципи:

1. вільний вибір підприємцем видів підприємницької діяльності;
2. самостійне формування підприємцем програми діяльності, вибір постачальників і споживачів продукції, що виробляється, залучення матеріально-технічних, фінансових та інших видів ресурсів, використання яких не обмежено законом, установлення цін на продукцію та послуги відповідно до закону;
3. вільне наймання підприємцем працівників;
4. комерційний розрахунок та власний комерційний ризик;
5. вільне розпорядження прибутком, що залишається у власності підприємця після сплати податків, зборів та інших платежів, передбачених законом;
6. самостійне здійснення підприємцем зовнішньоекономічної діяльності, використання підприємцем належної йому частки валютної виручки на свій розсуд.

Відповідно до статті 42 Господарського Кодексу України, комерція розглядається як самостійна ініціативна систематична на власний ризик господарська праця (щодо виготовлення та реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг), що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних та соціальних результатів і одержання прибутку [10, с. 45-46].

Комерція повинно здійснюватися легально, тобто особа повинна у встановленому порядку зареєструватися як підприємець та у разі необхідності отримати спеціальні дозволи.

Характеристика підприємницької діяльності:

1. Комерція є самостійною діяльністю. Це означає, що, по-перше, комерція в Україні може здійснюватися в будь-яких організаційних формах, визначених законами України, на вибір підприємця. По-друге, зважаючи на передбачений ч. 1 ст. 44 ГК України принцип вільного вибору підприємцем

видів підприємницької діяльності, підприємці мають право здійснювати самостійно будь-яку працю відповідно до потреб ринку, на власний розсуд приймаючи відповідні рішення, що не суперечать законодавству.

2. Комерція є ініціативною діяльністю. Це означає, що зайняття підприємницькою діяльністю є добровільним вчинком. Жоден державний орган, недержавна організація, посадова особа не можуть примусити до зайняття підприємницькою діяльністю. Проте це не означає, що особа не може бути примушена до виконання добровільно взятих на себе зобов'язань або зобов'язань, що передбачені державою і впливають зі здійснення особою підприємницької діяльності (наприклад, зобов'язань зі сплати податків).

3. Комерція є систематичною діяльністю. Проте чітких кількісних критеріїв систематичності (тобто, скільки разів потрібно зайнятися діяльністю для того, щоб вона вважалася підприємницькою) законодавством не встановлено.

4. Комерція є діяльністю на власний ризик. Це означає, що за порушення договірних зобов'язань, кредитно-розрахункової і податкової дисципліни, вимог до якості продукції та інших правил здійснення господарської діяльності підприємство та приватний підприємець самостійно несуть відповідальність, передбачену законодавством України. Тобто суб'єкт підприємницької діяльності бере на себе як позитивні, так і негативні наслідки підприємницької діяльності.

5. Комерція є господарською діяльністю. Це означає, що, незважаючи на свою специфіку, підприємницька праця є складовою ширшого за обсягом поняття "господарська праця".

Згідно зі ст. 3 ГК України під господарською діяльністю розуміється праця суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність.

6. Підприємницька праця здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями). Іншими словами, підприємницька праця провадиться фізичними та юридичними особами, зареєстрованими як суб'єкти підприємницької діяльності у порядку, встановленому законодавством. Це означає, що підприємницькою діяльністю можуть займатися як юридичні, так і фізичні особи, які набули статусу суб'єкта підприємницької діяльності за правилами Закону України від 15 травня 2003 р. № 755-ІУ "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців".

7. Внаслідок підприємницької діяльності досягаються економічні й соціальні результати. Підприємницька праця суттєво впливає на розвиток економіки і соціальної сфери [10,с.16-17].

2.2. Принципи і суб'єкти комерційної діяльності

Основними принципами комерційної діяльності є:

1. Вільний вибір підприємцем видів комерційної діяльності;
2. Самостійне формування підприємцем програми діяльності, вибір постачальників і споживачів продукції, що виробляється, залучення матеріально-технічних, фінансових та інших видів ресурсів, використання яких не обмежене законом, встановлення цін на продукцію та послуги відповідно до закону;
3. Вільне наймання підприємцем працівників;
4. Комерційний розрахунок і власний комерційний ризик;
5. Вільне розпорядження прибутком, що залишається у підприємця після сплати податків, зборів та інших платежів, передбачених законом;
6. Самостійне здійснення підприємцем зовнішньоекономічної діяльності, використання підприємцем належної йому частки валютної виручки на свій розсуд [17, с. 78-79].

Згідно з українським законодавством суб'єктами господарювання визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють праця, реалізуючи

господарську компетенцію на основі права власності, права господарського відання, права оперативного управління, мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями. Виходячи з цього, суб'єктами комерційної діяльності є:

А) громадяни України, іноземці й особи без громадянства, які проводять господарську праця і зареєстровані відповідно до закону як підприємці;

Б) господарські організації - юридичні особи, створені відповідно до Цивільного кодексу України, державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно до цього Кодексу, а також інші юридичні особи, які проводять господарську праця і зареєстровані в установленому законом порядку.

Суб'єкти господарювання мають право відкривати свої філії, представництва, інші відокремлені підрозділи без створення юридичної особи.

Відповідно до ст. 34 і 35 «Цивільного кодексу України» (із змінами і доповненнями) фізична особа може бути зареєстрована суб'єктом підприємницької діяльності, тільки набувши повної цивільної дієздатності, а саме:

1. з моменту досягнення вісімнадцяти років (повноліття);
2. у разі реєстрації шлюбу фізичної особи, яка не досягла повноліття, вона набуває повної цивільної дієздатності з моменту реєстрації шлюбу;
3. повна цивільна дієздатність може бути надана фізичній особі, яка досягла шістнадцяти років і бажає займатись комерційною діяльністю, за наявності письмової згоди на це батьків (усиновлювачів), піклувальника або органу опіки та піклування.

Не дозволяється займатися комерціям таким категоріям громадян: військовослужбовцям, посадовим особам органів прокуратури, суду, державної безпеки, внутрішніх справ, державного арбітражу, державного нотаріату, а також органів державної влади та управління, які здійснюють контроль за діяльністю підприємств.

Не можуть бути підприємцями особи, яким суд заборонив займатися певним видом діяльності до закінчення терміну, встановленого вироком суду, а також особи, які мають непогашену судимість за крадіжки, хабарництво та інші корисливі злочини [16, с. 60].

Підприємці мають право без обмежень приймати рішення і здійснювати самостійно будь-яку працю, що не суперечить чинному законодавству.

Залежно від способу створення і формування статутного капіталу підприємства можуть бути унітарними й корпоративними.

Унітарним визнається підприємство, засновником якого виступає один суб'єкт господарювання.

Корпоративним визнається підприємство, у створенні якого беруть участь два і більше засновника.

Залежно від числа працюючих і обсягу валового доходу підприємства можуть бути малими, середніми й великими.

Малим називається підприємство, в якому середньорічна чисельність працюючих не перевищує 50 чоловік. При цьому валовий дохід від реалізації продукції, робіт, послуг за рік не може бути понад 500 000 євро.

Досвід країн з ринковою економікою свідчить про високу економічну ефективність малого бізнесу. Вільна ринкова конкуренція змушує малі підприємства пристосовуватися до ринкових умов, що постійно змінюються. Більше того, вони конкурентно впливають на великі підприємства, ефективно стримуючи властиву їм тенденцію до застою. В усьому світі мале комерція користується державною підтримкою. У нашій країні ще не створені відповідні ефективні механізми й програми розвитку малого бізнесу [12, с. 64].

Великим вважається підприємство, в якому середньорічна чисельність працюючих перевищує 1000 чоловік, а валовий дохід від реалізації продукції, робіт, послуг за рік – понад 5 000 000 євро.

Всі інші підприємства потрапляють до категорії середніх.

Державне підприємство, яке відповідно до законодавства України не підлягає приватизації, за рішенням Кабінету Міністрів України може бути перетворене в казенне підприємство.

Казенним називається комерційне підприємство, яке може бути державним або муніципальним і не наділено правом власності на закріплене за ним майно.

РОЗДІЛ 3. ГОСПОДАРСЬКА НЕКОМЕРЦІЙНА ПРАЦЯ

3.1. Поняття та організаційні форми здійснення некомерційної діяльності

Некомерційне господарювання — це самостійна систематична господарська праця суб'єктів господарювання, спрямована на досягнення економічних, соціальних та інших результатів без мети одержання прибутку.

Некомерційна господарська праця здійснюється суб'єктами господарювання державного або комунального сектору економіки в галузях, де відповідно до ст. 12 Господарського кодексу України забороняється комерція, на основі рішення відповідного органу державної влади чи органу місцевого самоврядування [2, с. 4].

Некомерційна господарська праця може здійснюватися також іншими суб'єктами господарювання, яким здійснення господарської діяльності у формі підприємництва забороняється законом.

Не можуть здійснювати некомерційну господарську праця органи державної влади, органи місцевого самоврядування та їх посадові особи [7, с. 38].

Некомерційну господарську праця слід розглядати як один із видів господарської діяльності. З переходом до ринкової економіки були перш за все створені правові умови для господарської діяльності, спрямованої на одержання прибутку, однак у структурі господарювання залишається й праця іншого виду, спрямована на досягнення економічних, соціальних та інших результатів без мети одержання прибутку. Саме така праця й отримала назву «некомерційна господарська праця». Некомерційне господарювання як вид господарської діяльності має чимало спільних рис з комерціям. Воно теж здійснюється у сфері виробництва, спрямоване на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, тобто

має цінову визначеність. Спільні риси з комерціям полягають також у самостійності та систематичності цієї діяльності.

Однак некомерційне господарювання немає на меті одержання прибутку.

Саме ця ознака й дозволяє виокремити види господарської діяльності. Якщо комерційні підприємства за результатами своєї господарської діяльності звітують, що не мають прибутків, то це ще не означає, що вони вже стали суб'єктами некомерційного господарювання. Прагнення досягти прибутку для них є головною метою існування.

Некомерційна господарська праця здійснюється суб'єктами господарювання державного або комунального секторів економіки в видах діяльності, у яких забороняється комерція, на основі рішення відповідного органу державної влади або органу місцевого самоврядування.

Некомерційна господарська праця може здійснюватися також іншими суб'єктами господарювання, яким здійснення господарської діяльності у формі підприємництва забороняється законом [18, с. 2-4].

До неприбуткових належать установи та організацій, які є:

1. Органами державної влади України, органами місцевого самоврядування та створеними ними установами або організаціями, що утримуються за рахунок коштів відповідних бюджетів;

2. Благодійними фондами і благодійними організаціями, створеними у порядку, визначеному законом для провадження благодійної діяльності; громадськими організаціями, тощо.

3. Кредитними спілками, пенсійними фондами, створеними в порядку, визначеному відповідними законами;

4. Юридичними особами, праця яких не передбачає отримання прибутку згідно з нормами відповідних законів;

5. Спілками, асоціаціями та іншими об'єднаннями юридичних осіб, створеними для представлення інтересів засновників, що утримуються лише

за рахунок внесків таких засновників та не провадять господарську працю, за винятком отримання пасивних доходів;

6. Релігійними організаціями, зареєстрованими в порядку, передбаченому законом;

7. Житлово-будівельними кооперативами та об'єднаннями співвласників багатоквартирного будинку;

8. Професійними спілками, їх об'єднаннями та організаціями профспілок, а також організаціями роботодавців та їх об'єднаннями, утвореними в порядку, визначеному законом .

Отже, некомерційне господарювання – це самостійна систематична господарська праця суб'єктів господарювання, спрямована на досягнення економічних, соціальних та інших результатів без мети одержання прибутку.

Некомерційна господарська праця може здійснюватися суб'єктами господарювання на основі права власності або права оперативного управління в організаційних формах, які визначаються власником або відповідним органом управління чи органом місцевого самоврядування з урахуванням вимог Господарського кодексу України.

Правовий режим майна суб'єкта господарювання безпосередньо впливає на організаційно-правову форму, в якій суб'єкт може існувати. Так, враховуючи вищевикладене, організаційно-правова форма суб'єкта некомерційного господарювання може визначатися власником (у випадках, коли майно належить на праві власності) або відповідним органом управління чи органом місцевого самоврядування (у випадках, коли майно належить на праві оперативного управління). Господарським законодавством передбачена певна кількість організаційно-правових форм господарювання, які можуть бути застосовані для здійснення некомерційного господарювання з урахуванням вимог, що передбачені Господарським кодексом та іншими законами [6, с. 43].

Загальний порядок створення, державної реєстрації та припинення діяльності суб'єкта господарювання, що передбачений ст. 56 - 61 Господарського кодексу, застосовується і до суб'єктів некомерційного господарювання. Проте для деяких суб'єктів некомерційної господарської діяльності, з урахуванням їх специфіки, застосовуються норми спеціального законодавства.

Спеціальним законодавством можуть визначатися й особливості діяльності певних суб'єктів некомерційної господарської діяльності. Зокрема, законодавством можуть встановлюватися вимоги щодо видів діяльності, які дозволяється здійснювати таким суб'єктам. Так, в постанові КМУ "Про затвердження переліку видів господарської діяльності, здійснення якої дозволяється військовими частинами Збройних Сил" від 25.07.2000 р. міститься вичерпний перелік видів господарської діяльності, що можуть здійснюватися військовими частинами.

Здійснення некомерційної господарської діяльності не позбавляє особу права на здійснення інших видів діяльності, зокрема підприємницької. Таким чином, у разі якщо господарська праця громадян або юридичної особи, зареєстрованої як суб'єкт некомерційного господарювання, набуває характеру підприємницької діяльності, до неї застосовуються положення законодавства про комерція [8, с. 75-76].

3.2 Правове регулювання некомерційної господарської діяльності

На суб'єктів господарювання, які здійснюють некомерційну господарську праця, поширюються загальні вимоги щодо регулювання господарської діяльності з урахуванням особливостей її здійснення різними суб'єктами господарювання, які визначаються Господарським кодексом та іншими законодавчими актами [9, с. 25].

Враховуючи те, що некомерційне господарювання є різновидом господарської діяльності, ця праця суб'єктів господарювання має

здійснюватися згідно із загальними правовими вимогами до заняття нею суб'єктами господарської діяльності. Проте різноманіття організаційно-правових форм некомерційної господарської діяльності спричиняє встановлення ряду особливостей для відповідних суб'єктів господарювання. Специфіка діяльності таких суб'єктів визначається як Господарським кодексом України, так і спеціальним законодавством про некомерційні організації.

Господарський кодекс встановлює спеціальні правила відносно діяльності торгово-промислових палат і організацій роботодавців, казенних підприємств, комунальних некомерційних підприємств, кооперативів (за винятком виробничих кооперативів), кредитних спілок, благодійних організацій, товарних бірж і ряду інших суб'єктів господарювання [11, с. 17-18].

Спеціальне законодавство також містить аналогічні положення щодо регулювання некомерційної господарської діяльності наприклад податкове законодавство, визначає для неприбуткових установ і організацій в ряді випадків особливий механізм оподаткування. Він поширюється, зокрема, на сплату податку на прибуток такими установами й організаціями відповідно до п.7.11 ст. 7 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» [4, с. 9].

РОЗДІЛ 4. ЗАСОБИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Державне регулювання господарської діяльності – це сукупність форм, методів та інструментів, за допомогою яких держава впливає на праця суб'єктів господарювання з метою створення нормальних умов для функціонування ринку та вирішення складних, соціально-економічних проблем суспільства.

Основні форми державного регулювання господарської діяльності поділяються на прямі і опосередковані [19, с. 98].

Пряме регулювання здійснюється шляхом поширення державної власності (на засоби виробництва, частину національного доходу, фінансово-кредитні інститути та ін.), управління державними підприємствами, а також за допомогою законотворчої та адміністративної діяльності. Поширення державної власності на засоби виробництва відбувається шляхом будівництва нових державних об'єктів, націоналізації збиткових підприємств, купівлі акцій колективних капіталістичних підприємств та ін.

Опосередковане регулювання здійснюється шляхом планування, прогнозування, фінансування, бюджетного регулювання, системи оподаткування, кредитування, грошової політики, політики прискореної амортизації, цінової, промислової, інвестиційної політики, обліку і контролю тощо.

Розрізняють також короткотермінове та довготермінове державне регулювання господарської діяльності. Короткотермінове регулювання передбачає комплекс антикризових заходів держави, зокрема зміни відсоткової ставки, надання державних субсидій та ін [18, с. 132-134].

Довготермінове регулювання здійснюється у формі економічного програмування або прогнозування розвитку господарської діяльності загалом чи окремих сфер, регіонів. З цією метою формують конкретні цілі, визначають порядок їх досягнення, встановлюють відповідальність певних

органів за їх виконання, виділяють необхідні кошти та визначають порядок фінансування, здійснюють поточний контроль за їх виконанням.

Основними засобами регулюючого впливу держави на праця суб'єктів господарювання (ч. 2 ст. 12 ГК України) є:

1. Державне замовлення (ст. 13 ГК України) - засіб державного регулювання економіки шляхом формування на договірній (контрактній) основі складу та обсягів продукції (робіт, послуг), необхідної для пріоритетних державних потреб, розміщення державних контрактів на поставку (закупівлю) цієї продукції (виконання робіт, надання послуг) серед суб'єктів господарювання незалежно від їх форми власності.

Державний контракт - це договір, укладений державним замовником від імені держави із суб'єктом господарювання - виконавцем державного замовлення, в якому визначаються економічні та правові зобов'язання сторін і регулюються їх господарські відносини.

Поставки продукції для пріоритетних державних потреб забезпечуються за рахунок коштів Державного бюджету України та інших джерел фінансування, що залучаються для цього.

Засади та загальний порядок формування державного замовлення на поставку (закупівлю) продукції, виконання робіт, надання послуг для задоволення пріоритетних державних потреб визначаються законом.

Особливості відносин, що виникають у зв'язку з поставками (закупівлею) для пріоритетних державних потреб сільськогосподарської продукції, продовольства, озброєння та військової техніки, а також інших спеціально визначених (специфічних) товарів, регулюються відповідно до закону;

2. Ліцензування, патентування і квотування у господарській діяльності (ст. 14 ГК України) є засобами державного регулювання у сфері господарювання, спрямованими на забезпечення єдиної державної політики

у цій сфері та захист економічних і соціальних інтересів держави, суспільства та окремих споживачів.

Правові засади ліцензування, патентування певних видів господарської діяльності та квотування визначаються виходячи з конституційного права кожного на здійснення підприємницької діяльності, не забороненої законом, а також принципів господарювання, встановлених у ст. 6 Господарського кодексу України .

Ліцензія - документ державного зразка, який засвідчує право суб'єкта господарювання - ліцензіата на провадження зазначеного в ньому виду господарської діяльності протягом визначеного строку за умови виконання ліцензійних умов. Відносини, пов'язані з ліцензуванням певних видів господарської діяльності, регулюються ЗУ «Про ліцензування певних видів господарської діяльності».

У сферах, пов'язаних із торгівлею за грошові кошти (готівку, чеки, а рівно з використанням інших форм розрахунків та платіжних карток на території України), обміном готівкових валютних цінностей (у тому числі операції з готівковими платіжними засобами, вираженими в іноземній валюті, та з платіжними картками), у сфері грального бізнесу та побутових послуг, інших сферах, визначених законом, може здійснюватися патентування підприємницької діяльності суб'єктів господарювання.

Торговий патент - це державне свідоцтво, яке засвідчує право суб'єкта господарювання займатися певними видами підприємницької діяльності впродовж встановленого строку. Порядок патентування певних видів підприємницької діяльності встановлюється ЗУ «Про патентування деяких видів підприємницької діяльності».

Згідно з ч. 5 ст. 14 ГК України у необхідних випадках держава застосовує квотування, встановлюючи граничний обсяг (квоти) виробництва чи обігу певних товарів і послуг. Порядок квотування виробництва та обігу

(включаючи експорт та імпорт), а також розподілу квот встановлюється Кабінетом Міністрів України відповідно до закону. [12, с. 128-129].

3. Сертифікація та стандартизація - відповідно до ч. 2 ст. 15 ГК України застосування стандартів чи їх окремих положень є обов'язковим для:

а) суб'єктів господарювання, якщо на стандарти є посилання в технічних регламентах;

б) учасників угоди (контракту) щодо розроблення, виготовлення чи постачання продукції, якщо в ній (ньому) є посилання на певні стандарти; в) виробника чи постачальника продукції, якщо він склав декларацію про відповідність продукції певним стандартам чи застосував позначення цих стандартів у її маркуванні.

4. Застосування нормативів та лімітів - у сфері господарювання застосовуються: технічні регламенти; стандарти; кодекси ustalеної практики; класифікатори; технічні умови.

Згідно з ч. 3 ст. 15 ГК України у разі виготовлення продукції на експорт, якщо угодою (контрактом) визначено інші вимоги, ніж ті, що встановлено технічними регламентами, дозволяється застосування положень угоди (контракту), якщо вони не суперечать законодавству України в частині вимог до процесу виготовлення продукції, її зберігання та транспортування на території України;

5. Регулювання цін і тарифів.

6. Надання інвестиційних, податкових та інших пільг - встановлення та скасування пільг і перевагу господарській діяльності окремих категорій суб'єктів господарювання здійснюються відповідно до Господарського кодексу України та інших законів. Так, наприклад, згідно з ч. 5 ст. 11 ГК України суб'єктам господарювання, які не враховують суспільні інтереси, відображені в програмних документах економічного і соціального розвитку,

не можуть надаватися передбачені законом пільги та переваги у здійсненні господарської діяльності.

7. Надання дотацій, компенсацій, цільових інновацій та субсидій - відповідно до ст. 16 ГК України держава може надавати дотації суб'єктам господарювання: на підтримку виробництва життєво важливих продуктів харчування; на виробництво життєво важливих лікарських препаратів та засобів реабілітації інвалідів; на імпорتنі закупівлі окремих товарів, послуги транспорту, що забезпечують соціально важливі перевезення, а також суб'єктам господарювання, що опинилися у критичній соціально-економічній або екологічній ситуації, з метою фінансування капітальних вкладень на рівні, необхідному для підтримання їх діяльності; на цілі технічного розвитку, що дають значний економічний ефект, а також в інших випадках, передбачених законом.

Держава може здійснювати компенсації або доплати сільськогосподарським товаровиробникам за сільськогосподарську продукцію, що реалізується ними державі.

Підстави та порядок застосування засобів державної підтримки суб'єктів господарювання визначаються, зокрема, Законом України «Про державну підтримку малого підприємництва».

Умови, обсяги, сфери та порядок застосування окремих видів засобів державного регулювання господарської діяльності визначаються Господарським кодексом України, іншими законодавчими актами, а також програмами економічного і соціального розвитку.

Обмеження щодо здійснення підприємницької діяльності, а також перелік видів діяльності, в яких забороняється комерція, встановлюються Конституцією України та іншими нормативними актами чинного законодавства.

Отже система засобів, методів і стимулів, за допомогою яких держава регулює господарську праця, забезпечує реалізацію соціально-економічних і правових функцій, становлять механізм державного регулювання. Інакше

кажучи, державний механізм регулювання включає політико-правові, організаційно-управлінські форми і засоби управління (регулювання) суб'єктів господарської діяльності.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи викладення основних положень курсової роботи на тему господарської діяльності можна зробити ряд висновків.

По-перше господарська праця це праця у сфері суспільного, переважно матеріального, виробництва щодо організації використання майна для виготовлення та реалізації продукції, виконання робіт чи надання послуг як товару, що здійснюється систематично, на професійних засадах, і в якій органічно поєднані приватні та публічні інтереси.

По-друге господарська праця відбувається в численних господарських відносинах, через зв'язки її суб'єктів між собою, а також з іншими учасниками сфери господарювання. Без взаємодії суб'єктів, без їх вступу в господарські відносини господарська праця неможлива.

По-третє господарська праця є складним ланцюжком господарських відносин між учасниками господарського життя. Незважаючи на таке переплетіння та взаємозумовленість, «господарська праця» і «господарські відносини» терміни все-таки не тотожні. Обидва позначають акти фактичної поведінки праця) підкреслюється внутрішній, самотійний аспект поведінки суб'єктів, їх конкретні дії. Але в одних випадках (коли йдеться про господарську суб'єкта, в інших (щодо господарських відносин) аспект «комунікативний», який указує на зовнішні зв'язки суб'єкта, на зв'язаність суб'єктів у процесі здійснення господарської діяльності. В останньому випадку поняття господарських відносин розширюється.

Мається на увазі, що у відносинах, окрім господарюючих суб'єктів, беруть участь інші учасники (органи державної влади і місцевого самоврядування, наділені господарською компетенцією, негосподарюючі організації споживачі товарів, громадяни тощо).

Господарська праця має ряд ознак. Так, господарська праця за своїм характером є діяльністю економічною. Господарська праця здійснюється у

сфері суспільного виробництва (однак не в сфері особистого (невиробничого) споживання).

Господарська праця провадиться на професійних засадах (це передбачає наявність спеціальних знань, умінь і навичок), систематично. Результат господарської діяльності має суто економічну природу, що виражається в отриманій продукції.

Мета господарської діяльності це досягнення економічних і соціальних результатів. Вид господарської діяльності це процес поєднання дій, які призводять до отримання відповідного набору продукції чи послуг, що характеризується використанням відповідної комбінації ресурсів, специфікою виробничого процесу та випуском певного виду продукції чи надання певного виду послуг.

При цьому окремий вид господарської діяльності може складатися як з єдиного простого процесу, наприклад зварювання тощо, так і охоплювати кілька процесів, що входять до єдиного комплексного виробничого процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28.06.96. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.portal.rada.gov.ua.
2. Господарський кодекс України: – К.: Велес, 2004.
3. Цивільний кодекс України: – К.: Велес, 2004.
4. Закон України "Про господарські товариства" №1576-12 від 19.09.91 (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.portal.rada.gov.ua.
5. Закон України "Про інвестиційну праця" №1560-12 від 18.09.91 (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.portal.rada.gov.ua.
6. Закон України “Про ліцензування певних видів господарської діяльності” (зі змінами та доповненнями) №1775-3 від 01.06.2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.portal.rada.gov.ua.
7. Господарське право України: Підручник М. К. Галянтич, С. М. Грудницька, О. М. Міхатуліна та ін. Видавництво МАУП, 2005. — 424 с.
8. Господарське законодавство: Навчальний посібник Мачуський В. В., Постульга В. Є. Видавництво КНЕУ, 2004. — 275 с.
9. Господарське право: Підручник Щербина В.С. Київ Юрінком Інтер 2003. — 326 с.
10. Підприємницьке право: Навчальний посібник О. В. Старцев Київ Істина 2006— 220 с.
11. Основи господарського права України: Підручник Пилипенко А.Я., Щербина В.С. Видавництво КНЕУ, 1998. – с.52-53.
12. Планування комерційної діяльності: Навчальний посібник Тарасюк Г. М Видавництво Каравела, 2005. – 400 с.
13. Правові основи підприємницької діяльності: Підручник Шакун В.І. Видавництво "Правові джерела", 1997. – С. 16, 18.

14. Правові основи підприємництва: Навчальний посібник Карлін М. І. – Видавництво Наукова думка, 2000. – 192 с.
15. Юридичний довідник підприємця: Підручник Санахметова Н.А. – Харків Видавництво Одиссей, 1999. – С.12-14.
16. Комерційна справа: Навчальний посібник. Панкратов Ф.Г., Серьогіна Т.К. – Видавничий дім Вертекс, 2002. – 352 с.
17. Основи комерційної діяльності: Підручник Осипова Л. В., Синяева І.М. – Видавництво Наукова думка, 2000. – 624 с.
18. Некомерційна господарська праця в Україні: Наукова стаття Щокін Р.Г. – Видання Правовий вісник 6-8 с.
19. Державне регулювання господарської діяльності: Курс лекцій Смолин Г.В. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. – 528 с.

ІНТЕРНЕТ РЕСУРСИ

1. Duklib.net. Поняття та види господарської діяльності [електронний ресурс: режим доступу: <http://buklib.net/>], (дата звернення: 12.04.18)
2. Pidruchniki.com. Відмежування господарської діяльності від господарського забезпечення діяльності негосподарюючих суб'єктів [електронний ресурс: режим доступу: <http://pidruchniki.com>], (дата звернення: 23.04.18)
3. Vipreshebnik.ru. Види господарської діяльності [електронний ресурс: режим доступу: <http://ukr.vipreshebnik.ru>], (дата звернення: 05.04.18)
4. Studfiles.net. Поняття, ознаки та види господарської діяльності [електронний ресурс: режим доступу: <http://studfiles.net>], (дата звернення: 01.05.18)
5. 7000.kiev.ua. Поняття та види господарської діяльності [електронний ресурс: режим доступу: <http://7000.kiev.ua>], (дата звернення: 09.05.18)

6. Legalexpert.in.ua. Організаційні форми здійснення некомерційної господарської діяльності [електронний ресурс: режим доступу: <http://legalexpert.in.ua>], (дата звернення: 13.05.18)
7. Studall.org. Правове регулювання некомерційної господарської діяльності [електронний ресурс: режим доступу: <http://studall.org>], (дата звернення: 07.05.18)